

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

2^η Συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης
ΠεΠ «Νότιο Αιγαίο» 2021-2027
Σύρος, 29 Ιουνίου 2023

Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
Περιφερειακού Προγράμματος «Νότιο Αιγαίο» 2021-2027

Στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των τύπων των περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών» η Προτεραιότητα 6 του Προγράμματος περιλαμβάνει δύο δράσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ):

A. Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και

B. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη μικρών νησιών της ΠΝΑ

A. Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

Όπως προβλέπεται στο Πρόγραμμα, δεδομένου ότι στην Περιφέρεια δεν εντοπίζεται πυκνό οικιστικό δίκτυο με εκτεταμένες αστικές συγκεντρώσεις, ορίστηκε ότι περιοχές εφαρμογής των στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) μπορούν να αποτελούν οικισμοί που βρίσκονται στις έδρες Περιφερειακών ενοτήτων ελάχιστου μόνιμου πληθυσμού 5.000 κατοίκων. Οι ΣΒΑΑ θα πρέπει να περιλαμβάνουν τμήμα ή το σύνολο των οικισμών, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η στρατηγική θα αφορά πράγματι αστικό οικισμό και αστικό πληθυσμό.

Πρόσκληση για υποβολή προτάσεων

Στις 5/12/2022 η ΕΥΔ δημοσιοποίησε πρόσκληση προς τους 5 Δήμους της Περιφέρειας που καλύπτουν το κριτήριο αυτό, δηλ. τους Δήμους Σύρου-Ερμούπολης, Νάξου και Μικρών Κυκλάδων, Καλύμνου, Κω και Ρόδου, με στόχο την επιλογή 3-4 ΣΒΑΑ ανάλογα με τους προϋπολογισμούς τους.

Η πρόσκληση έχει συνολικό ύψος 25,1 εκ. €, από τα οποία τα 24 εκ. € με συγχρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και τα 1,1 εκ. € με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+.

Για κάθε ΣΒΑΑ που θα υποβληθεί ο χρηματοδοτούμενος από το ΠεΠ προϋπολογισμός δεν μπορεί να είναι χαμηλότερος των 8 εκ. € και να υπερβαίνει τα 15 εκ. €. Στις Στρατηγικές μπορεί να περιλαμβάνονται και δράσεις που χρηματοδοτούνται από άλλες πηγές. Σε αυτή την περίπτωση ο

χρηματοδοτούμενος από το Πρόγραμμα προϋπολογισμός πρέπει να είναι τουλάχιστον το 60% του συνολικού προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με τον Οδηγό και τα Κριτήρια Επιλογής που εγκρίθηκαν κατά την προηγούμενη συνεδρίαση της ΕπΠα, οι ΣΒΑΑ θα πρέπει:

(α) να βασίζονται σε ένα μακροπρόθεσμο όραμα για το μέλλον της περιοχής εφαρμογής τους,

(β) να αναδεικνύουν τις βασικές οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές προκλήσεις και τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς και τις προκλήσεις του δομημένου και πολιτιστικού περιβάλλοντος και των υποδομών που αντιμετωπίζει η περιοχή και να αναδεικνύουν το αναπτυξιακό της δυναμικό,

(γ) να υιοθετήσουν άξονες στρατηγικής προσέγγισης και ειδικούς στόχους για την αντιμετώπιση των σχετικών προκλήσεων και την αξιοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού

(δ) να καταρτίσουν συνεκτικό Σχέδιο Δράσης, που θα περιλαμβάνει έργα μικρής κλίμακας που θα αλληλοσυμπληρώνονται μεταξύ τους συνθέτοντας ένα συνεκτικό σύνολο, που θα υπηρετούν τους άξονες και τους ειδικούς στόχους της στρατηγικής, με πρόβλεψη των πηγών χρηματοδότησής τους και των δεικτών

(ε) να υιοθετήσουν λειτουργικό σύστημα διακυβέρνησης της στρατηγικής και να τεκμηριώσουν τις ενέργειες διαβούλευσης που αναπτύχθηκαν για την εκπόνηση της στρατηγικής.

Τα έργα που θα περιλαμβάνει κάθε ΣΒΑΑ θα πρέπει να εστιάζουν στα εξής:

- βελτίωση της προσβασιμότητας και λειτουργικότητας του αστικού χώρου,
- ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων, υποδομών και κοινόχρηστων χώρων,
- ανάπτυξη εφαρμογών “έξυπνης” πόλης
- ανάδειξη του ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού και κτιριακού αποθέματος,
- προστασία και ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού κεφαλαίου,
- ενίσχυση και ανάπτυξη πράσινων υποδομών,

- ενίσχυση κοινωνικών υποδομών που συμβάλουν στην ένταξη στην κοινότητα
- καθαρές αστικές μεταφορές
- αντιπλημμυρική προστασία
- ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας
- τόνωση της τοπικής αγοράς εργασίας και
- ενίσχυση δικτύου δομών και παροχή υπηρεσιών για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού

Οι προτάσεις θα αξιολογηθούν με συγκριτική αξιολόγηση με βάση τις παρακάτω Ομάδες Κριτηρίων:

1. Πληρότητα και επιλεξιμότητα της πρότασης (ΝΑΙ/ΟΧΙ)
2. Αξιολόγηση περιοχής παρέμβασης (Συντελεστής βαρύτητας 20%)
3. Αξιολόγηση της Στρατηγικής (Συντελεστής βαρύτητας 30%)
4. Αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης και του Χρηματοδοτικού Σχεδίου (Συντελεστής βαρύτητας 40%)
5. Αξιολόγηση του Συστήματος Διακυβέρνησης, της Θεσμικής και Διαχειριστικής Ικανότητας της Αστικής Αρχής (Συντελεστής βαρύτητας 10%).

Κατάρτιση ΣΒΑΑ

Σύμφωνα με την πρόσκληση, πριν την υποβολή τους προς αξιολόγηση οι ΣΒΑΑ θα πρέπει να έχουν γίνει αντικείμενο διαβούλευσης με τους τοπικούς θεσμούς, φορείς και κοινωνικές ομάδες. Η διαδικασία αυτή υποστηρίζεται από σχετική Ομάδα Διοίκησης των στρατηγικών ΒΑΑ που έχει συσταθεί από τον Δεκέμβριο στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Επίσης και οι 5 Δήμοι υποστηρίζονται επιστημονικά και τεχνικά από εξωτερικούς συμβούλους, μέσω πράξης που εντάχθηκε στο Πρόγραμμα τον Μάιο, με συνολικό προϋπολογισμό (και για τους 5 Δήμους) 206 χιλ. €.

Στο πλαίσιο αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία διαβούλευσης.

Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί δημόσιες εκδηλώσεις διαβούλευσης από τους Δήμους Σύρου-Ερμούπολης, Νάξου και Μικρών Κυκλάδων, Καλύμνου και Κω. Σε όλες τις εκδηλώσεις συμμετείχε και η Ομάδα Διοίκησης της Περιφέρειας.

Κατόπιν αιτημάτων που υποβλήθηκαν από τους Δήμους Νάξου και Μικρών Κυκλάδων, Καλύμνου, Κω και Ρόδου, δόθηκε δίμηνη παράταση στην προθεσμία λήξης της πρόσκλησης, η οποία πλέον λήγει στις 31/7/2023.

B. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη μικρών νησιών της ΠΝΑ

Το Πρόγραμμα προβλέπει την εφαρμογή δύο στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), συνολικού προϋπολογισμού 25 εκ. €: μια για τα μικρά νησιά της Δωδεκανήσου και μια για τα μικρά νησιά των Κυκλάδων, δηλαδή τα νησιά με πληθυσμό έως 3.100 κατοίκους.

Οι στρατηγικές θα εστιάσουν στην ανάπτυξη παρεμβάσεων συμπλήρωσης/αναβάθμισης υποδομών και υπηρεσιών υγείας, πρόνοιας και εκπαίδευσης, εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων, υποδομών και κοινόχρηστων χώρων, ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος, προστασίας και αξιοποίησης πολιτιστικών και φυσικών πόρων, αξιοποίησης ΤΠΕ, καθώς και δημιουργίας προϋποθέσεων οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων και επισκεπτών.

Οι ΟΧΕ μικρών νησιών, σύμφωνα με τη λογική παρέμβασής τους, δύνανται να στηριχθούν και από τις σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις ενίσχυσης της τοπικής επιχειρηματικότητας που προβλέπονται στην Προτεραιότητα 1: Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και παραγωγικού δυναμικού του Προγράμματος (ΕΣ 1.3), καθώς και τις παρεμβάσεις τόνωσης της τοπικής αγοράς εργασίας στις περιοχές εφαρμογής των ΟΧΕ (μέσω δράσεων προώθησης στην απασχόληση ανέργων σε κλάδους αιχμής και αναδυόμενους τομείς της περιφερειακής οικονομίας – ΕΣ 4.α), ενίσχυσης της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες (Κοινωνικές Δομές του ΕΣ 4.ια) και προώθησης της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (Ολοκληρωμένα Σχέδια Τοπικών Δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και Ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων ευπαθών/ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, περιλαμβανομένων των κατοίκων απομακρυσμένων νησιών – ΕΣ 4.ιβ) που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 5: Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Ένταξη του Προγράμματος.

Οι δράσεις που προαναφέρθηκαν είναι ενδεικτικές και θα εξειδικευθούν κατά την εκπόνηση των αντίστοιχων Στρατηγικών, με δεδομένο ότι αυτές οι στρατηγικές θα σχεδιασθούν «από κάτω προς τα πάνω», με την ενεργό συμμετοχή των τοπικών φορέων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών. Παράλληλα το σύνολο των παρεμβάσεων που θα χρηματοδοτηθούν μέσω των ΟΧΕ μικρών νησιών θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις εθνικές τομεακές και περιφερειακές πολιτικές και θα ακολουθούν τις σχετικές οριζόντιες δεσμεύσεις του Προγράμματος που ισχύουν στους λοιπούς ΣΠ (π.χ. ολιστική προσέγγιση διαχείρισης υδάτων, χαρτογράφηση και προτεραιοποίηση υποδομών υγείας και εκπαίδευσης, κ.λ.π.).

Μέσω των παρεμβάσεων των ΟΧΕ μικρών νησιών προβλέπεται και η συνδρομή του Προγράμματος στην πρωτοβουλία «GReco Islands», που θα εφαρμοσθεί σε ένα περιορισμένο αριθμό νησιών τα οποία προβλέπεται να επιλεγούν με κριτήρια κυρίως πληθυσμιακά, ενεργειακά και διπλής νησιωτικότητας από τις Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων.

Οι στρατηγικές ΟΧΕ θα εκπονηθούν με τη συνδρομή εξωτερικού συμβούλου μέσω της Τεχνικής Βοήθειας του Προγράμματος. Η σχετική σύμβαση υπογράφηκε τις προηγούμενες ημέρες και η προθεσμία για την εκπόνηση των δύο ΟΧΕ είναι 6 μήνες.

Ο ανάδοχος θα ολοκληρώσει την εκπόνηση των ΟΧΕ σε τρεις φάσεις:

1. Εξειδίκευση μεθοδολογίας για την εκπόνηση της στρατηγικής.
2. Παρουσίαση της περιοχής εφαρμογής και τεκμηρίωση της σκοπιμότητας της στρατηγικής- Στόχοι και Αρχιτεκτονική της στρατηγικής.
3. Υποβολή του συνόλου των δύο στρατηγικών περιλαμβάνοντας το μοντέλο διακυβέρνησης και εταιρικής σχέσης τους.